

ENTREPRENEURIAL INFRASTRUCTURE AND ITS IMPLICATIONS ON THE DEVELOPMENT OF SMALL AND MID-SIZED BUSINESSES IN COUNTY SPLITSKO-DALMATINSKA

PODUZETNIČKA INFRASTRUKTURA I NJEZINE IMPLIKACIJE NA RAZVOJ MALOG I SREDNJEG PODUZETNIŠTVA U SPLITSKO- DALMATINSKOJ ŽUPANIJI

BRAJEVIC, Slađana; PLAZIBAT, Ivana & SUSTIC, Ivona

Abstract: *Entrepreneurial infrastructure is a network of supporting institutions which provide business owners with conditions for a faster development and offer them a range of counseling or administrative services and enable the establishment of a good entrepreneurial climate. The focal point of the supporting institutions and their activities are the SMEs, which have been acknowledged as the generator of development and employment. The aim of this paper is to demonstrate the level of development of entrepreneurial infrastructure and its implications on the development of small and mid-sized businesses in County Splitsko-dalmatinska.*

Key words: *Entrepreneurial infrastructure, development, SME, SD county*

Sažetak: *Poduzetnička infrastruktura je mreža potpornih institucija kojima je zajedničko poduzetnicima osigurati uvjete za brži razvoj, pružiti im niz savjetodavnih i administrativnih usluga te razvijati dobru poduzetničku klimu. U fokusu potpornih institucija i njihovih mjera je malo i srednje poduzetništvo koje je prepoznato kao generator razvoja i zaposlenosti. Cilj rada je prikazati stupanj razvijenosti poduzetničke infrastrukture i njene implikacije na razvoj malog i srednjeg poduzetništva u Splitsko – dalmatinskoj županiji.*

Ključne riječi: *Poduzetnička infrastruktura, Razvoj, Malo gospodarstvo, SD županija*

Authors' data: Slađana **Brajevic**, assistant, University of Split, University Centre for Professional Studies, sladjana.brajevic@st.t-com.hr; Ivana **Plazibat**, Msc., lecturer, University of Split, University Centre for Professional Studies, iplazibat@oss.unist.hr; Ivona **Sustic**, senior lecturer, University of Split, University Centre for Professional Studies, isustic@oss.unist.hr

1. Uvod

Strategijsko opredjeljenje Republike Hrvatske je integracija u europsko i svjetsko gospodarstvo, a malo poduzetništvo lakše se prilagođava promjenama na tržištu, efikasnije se koristi raspoloživim resursima te brže prepoznaje zahtjeve tržišta i potrošača [1]. Postoje dokazi, kako naglašava profesor Amini [2], koji upućuju na značajnu ulogu malih poduzeća u stabilnosti gospodarstva i svaki negativni pomak u sektoru malog gospodarstva prije ili kasnije utjecat će na stupanj ekonomskog razvitka zemlje. Jedan je od presudnih činitelja stvaranja konkurentnih prednosti nacionalne ekonomije, ističu Buble i Kružić [3], upravo razvoj poduzetništva i malog gospodarstva. U razvijenim tržišnim gospodarstvima opće je pravilo da su poduzetništvu i malom gospodarstvu potrebne odgovarajuća podrška i infrastruktura, koje će omogućiti realizaciju i stalno generirati procese formiranja novih gospodarskih subjekata, sve uz primjenu novih znanja i tehnologija. Na tom tragu formirane su i brojne poticajne mjere radi ostvarivanja ciljeva hrvatskog malog gospodarstva. U ovom su radu autorice nastojale prikazati stupanj razvoja poduzetničke infrastrukture u Splitsko-dalmatinskoj županiji, kao i njezin doprinos razvoju malih i srednjih gospodarskih subjekata.

2. Malo gospodarstvo u Republici Hrvatskoj

Prema posljednjim podacima Financijske agencije i Hrvatske gospodarske komore [4], subjekti maloga gospodarstva (trgovačka društva) čine 99,5 posto ukupnog broja gospodarskih subjekata (89.203 gospodarska subjekta). Malo gospodarstvo zapošljava 66,3 posto ukupnog broja zaposlenih u hrvatskom gospodarstvu. Malo gospodarstvo, osim trgovačkih društava (pravne osobe) obuhvaća i obrtnike (fizičke osobe) kojih je u Hrvatskoj 105.495 te zapošljavaju još 148.401 (ukupno obrtništvo 249.178) radnika. Malo gospodarstvo Hrvatske (pravne i fizičke osobe) zapošljava 66,3 posto ukupnog broja zaposlenih odnosno 618.841 radnika. Malo gospodarstvo (trgovačka društva), ostvaruje 53,6 posto ukupnog prihoda, 40,8 posto direktnog izvoza, 56,4 posto dobiti nakon oporezivanja te sudjeluje s oko 45 posto u vrijednosti imovine i s 35,6 posto u kapitalu i rezervama. Rezultati poslovanja poduzetnika Hrvatske [5] u prvih devet mjeseci 2009. godine, pokazuju da su mali, srednji i veliki gospodarski subjekti poslovali relativno dobro, jer su ostvarili bruto dobit, iako je manja nego u istome razdoblju 2008. godine. Najbolje rezultate ostvarili su mali poduzetnici, koji su imali 10,1 milijardu kuna bruto dobiti ili 46,1% ukupne bruto dobiti poduzetnika Hrvatske. U skladu s programskim opredjeljenjima, Vlada RH planira, provodi i nadzire programe razvoja i poticajne mjere s ciljem ravnomjernijeg razvoja svih područja RH, uklanjanja administrativnih prepreka, jačanja izvozne orijentacije, izgradnje poduzetničkih zona, povećanja broja malih i srednjih poduzetnika, promjene strukture djelatnosti u korist proizvodnje, povećanja broja zaposlenih te povećanja konkurentnosti ulaganjem u razvoj, obrazovanje i nove tehnologije.

3. Poduzetnička infrastruktura

Riječ infrastruktura [6] zapravo predstavlja sve ono što je osnova ili temelj nekog objekta djelatnosti, dok u ekonomskom smislu označava osnovne pogodnosti, preduvjete ili olakšice za funkcioniranje nekog sustava. Na teorijskoj razini [7] obično se dijeli na gospodarsku i negospodarsku infrastrukturu, dok splet mnoštva tržišnih, administracijskih, zakonodavnih, institucijskih, komunikacijskih, prometnih, energetskih, financijskih, obrazovno-savjetodavnih i drugih sustava, koji su temeljna pretpostavka kontinuiranog te učinkovitog i vrsnog obavljanja svekolike poduzetničke aktivnosti neke zemlje, predstavlja poduzetničku infrastrukturu.

Jedan od temeljnih ciljeva Vlade Republike Hrvatske u razdoblju od 2008. do 2012. godine, navodi se u Programu poticanja malog i srednjeg poduzetništva [8], je poticajnim mjerama ostvariti kvalitativne promjene u poslovnoj infrastrukturi i stručnoj podršci poduzetništvu, te potaknuti centre izvrsnosti i akademsko poduzetništvo u povezivanje s malim gospodarstvom. Poduzetnička je infrastruktura u Hrvatskoj, tvrdi se u Programu, dobro razvijena i tvore je regionalne razvojne agencije, centri za poduzetništvo, poduzetnički inkubatori i tehnološki parkovi. Mreža institucija obuhvaća i tehnološke i tehnološko-inovacijske centre, parkove i inkubatore, te centre izvrsnosti. U sklopu Operativnog plana poticanja malog i srednjeg poduzetništva Vlade Republike Hrvatske za 2010. godinu [5], među ostalim, predložene su i Mjere izgradnje poduzetničke infrastrukture u sklopu kojih su planirana dva projekta, i to: *Projekt izgradnje poduzetničkih zona* i projekt pod nazivom *Poduzetničke potporne institucije* za što je rezervirano 80.583.000 kuna.

Od institucija podrške u Republici Hrvatskoj danas postoji [9] gotovo pedeset ustanovljenih poduzetničkih centara koji nude potporu i intelektualnu infrastrukturu poduzetnicima tijekom njihova razvoja. U prosjeku oko 7.000 poduzetnika godišnje zatraži njihovu pomoć [10]. Prisutno je preko stotinu potpuno ili djelomično komunalno opremljenih poduzetničkih zona, 22 poduzetnička inkubatora s temeljnim ciljem generiranja novih malih poduzeća, 26 regionalnih razvojnih agencija, 4 tehnološka parka te 13 slobodnih zona. Pored navedenih institucija, čije je djelovanje značajno ponajviše na regionalnim i lokalnim razinama, neizostavan institucionalni okvir, za podršku poduzetnicima na nacionalnoj razini, čine sljedeće institucije: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, Hrvatska banka za obnovu i razvitak, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatska gospodarska i obrtnička komora, Hrvatska udruga poslodavaca i druge.

4. Splitsko-dalmatinska županija

Splitsko-dalmatinska županija smještena je na središnjem dijelu istočne jadranske obale i proteže se od općine Marina do općine Gradac. Obuhvaća otoke Brač, Hvar, Vis, Šoltu, Drvenik te Dalmatinsku zagoru s gradovima Sinj, Imotski i Vrgorac. Glavno središte Županije je grad Split (188.694 stanovnika). Na prostoru od 4.572 km četvornih (oko 8% površine RH) obitava 463.676 stanovnika (oko 10% stanovništva RH) od čega je, prema posljednjim podacima [11], 19% zaposleno. Udio

broja zaposlenih u Županiji u ukupnom broju zaposlenih u Hrvatskoj iznosi 8,5%. Drugoplasirana županija u državi ima znatno manji doprinos u ukupnim rezultatima poduzetnika Hrvatske od prvoplasiranog Grada Zagreba, pa u Splitsko-dalmatinskoj županiji, prema podacima Financijske agencije [12], posluje 9.129 poduzetnika, što je 10,4 posto udjela u broju poduzetnika u zemlji, kod tih poslodavaca radi 8,6 posto zaposlenih, njihovih je 31 milijarda ili 6,8 posto prihoda. S malo nižim udjelom od 6,5 posto ili s 1,4 milijarde kuna sudjeluju u bruto dobiti poduzetnika Hrvatske.

Na području Splitsko-dalmatinske županije, prema podacima Hrvatske agencije za malo gospodarstvo [9], danas djeluju sljedeće potporne institucije za male i srednje gospodarske subjekte: dva poduzetnička inkubatora (PRIMA i CEPOS), jedna regionalno razvojna agencije (Agencija za razvoj Splitsko-dalmatinske županije Re Ra d.o.o.), sedam poduzetničkih centara (Poduzetnički centar Sinj d.o.o., Tehnološki centar Split d.o.o., Biotechnicon poduzetnički centar d.o.o., SANEX - SPLIT d.o.o., Poduzetnički centar Doxtus, Public d.o.o., Poticajna regionalna institucija malog poduzetništva – PRIMA, CEPOS - Centar za poticanje poduzetništva i obrtništva Split), šest poduzetničkih zona (Poduzetnička zona Dicmo, Poduzetnička zona Podi, Radna zona Prisike O Muć, Gospodarska zona Kukuzovac Sinj, Poduzetnička zona Vrbanj Stari grad, otok Hvar te Radna zona Kosore Vrlika) te dvije slobodne zone.

U razdoblju od 2004. do 2008. godine u razvoj poduzetničkih zona u Splitsko-dalmatinskoj županiji uloženo je 47,7 milijuna kuna, a samo u 2009. godini 12,7 milijuna. U poduzetničkim zonama otvoreno je nekoliko desetina proizvodnih, skladišno-prodajnih, uslužnih, servisnih i drugih poslovnih prostora. U zonama trenutno posluje 180 subjekata različitih djelatnosti koji zapošljavaju 3.784 radnika (samo u poduzetničkoj zoni Podi u Dugopolju zaposleno je 2.600 osoba), no, važno je naglasiti kako su započele pripreme za gradnju još devet poduzetničkih zona na području županije [12]. Konačno, na otocima se otvaraju manje servisne zone koje osiguravaju premještaj neprimjerenih proizvodnih, skladišnih, servisnih i uslužnih sadržaja iz obalnog, pretežno turističkog pojasa u unutrašnjost otoka. Nadalje, u suradnji s francuskim investitorima u Vučevici niče novi tehnološki park koji bi trebao objedinjavati mala, tehnološki i razvojno orijentirana, poduzeća putem kojih se na tržište plasiraju inovativni, high-tech proizvodi i usluge. Nastavkom gradnje autoceste Zagreb-Split-Dubrovnik otvaraju se perspektive za gradnju novih poduzetničkih zona u istočnom, izrazito zaostalom dijelu županije, što će nesumnjivo doprinijeti ravnomjernijem gospodarskom i socijalnom razvitku.

5. Zaključak

Splitsko-dalmatinska županija kontinuirano potiče razvoj malog poduzetništva, a kako bi se ostvarili zacrtani planovi potrebna je i odgovarajuća podrška u obliku poduzetničke infrastrukture. U tom je smislu Poglavarstvo županije, 2008. godine usvojilo Program poticanja izgradnje poduzetničkih zona u razdoblju od 2008. do 2012. godine. Doprinos različitih oblika poduzetničke infrastrukture malim i srednjim poslovnim subjektima na području Županije, nedvojbeno je značajan, ali ponajviše u fazi pokretanja projekata. No, istraživanje koje su provele autorice ovog rada

početkom 2009. godine među 102 etablirana mala i srednja poduzeća na području Županije, koje je za cilj, među ostalim, imalo utvrditi stupanj korištenja usluga koje nude različite institucije podrške takvim subjektima, pokazalo je kako manje od 10 posto ispitanika povremeno zatraži nekakav oblik podrške, bilo u savjetodavnom, informacijskom ili financijskom smislu. Ostali su ispitanici izrazili relativno nezadovoljstvo infrastrukturnim institucijama ili, čak, nepoznavanje bilo kakvih oblika i mogućnosti potpore. Za daljnji razvitak poduzetništva i malog gospodarstva, osim navedenih dobrodošlih poticaja, nužna je i promjena konteksta u kojem se poduzetništvo razvija u smislu unapređenja slobodnog tržišnog natjecanja, povećanja učinkovitosti pravosuđa te posebno, daljnji razvoj poduzetničke kulture. Između ostalog i stručna skupina Nacionalnog vijeća za konkurentnost: *Jačanje malih i srednjih poduzeća* [13], ističe važnost osmišljavanja konzistentne vladine politike i instrumenata za poticanje poduzetničkih aktivnosti kao i razvoj infrastrukturnih institucija, a u smislu preporuka za desetogodišnje razdoblje (od 2004. do 2013.).

6. Literatura

- [1] Renko, S. (2000): Malo poduzetništvo: izvor ekonomskog progressa Republike Hrvatske, *Ekonomski pregled*, 51 (5-6), str. 495.-508.
- [2] Amini, A. (2004). The distributional role of small business in development, *International Journal of Social Economics*, Vol. 31 No. 4, 2004, pp. 370-383, *Dostupno na:* <http://www.emeraldinsight.com/0306-8293.htm>, *Pristup:* 04-04-2010
- [3] Buble, M. & Kružić, D. (2006): Poduzetništvo: realnost sadašnjosti i izazov budućnosti, *RRiF-plus*, Zagreb, ISBN 9536121891
- [4] Hrvatska gospodarska komora, Sektor za industriju: *Malo gospodarstvo*, Zagreb, srpanj, 2009., *Dostupno na:* <http://www2.hgk.hr>, *Pristup:* 04-2010
- [5] *Operativni plan poticanja malog i srednjeg poduzetništva za 2010. godinu*, Vlada RH, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Zagreb, veljača 2010.
- [6] Anić, V. i Goldstein, I. (2000): *Rječnik stranih riječi*, Novi Liber, Zagreb
- [7] Kuvačić, N. (2005). *Poduzetnička biblija*, Beretin, Split, ISBN 953-7017-04-4
- [8] *Program poticanja malog i srednjeg poduzetništva 2008.-2012. Vlade RH*, Zagreb, travanj 2008., *Dostupno na:* <http://www.mingorp.hr/default.aspx?id=1618>, *Pristup:* 04-2010
- [9] Internetske stranice Hrvatske agencije za malo gospodarstvo, *Dostupno na:* <http://www.hamag.hr/pod-infrastruktura.asp?Vrsta>, *Pristup:* 04-03-2010
- [10] Škrtić, M. (2006). *Poduzetništvo*, Sinergija, Zagreb, ISBN 953-6895-33-1
- [11] Dragičević, I. (2010). Poduzetnička infrastruktura u SDZ, *Dostupno na:* www.dalmacija.hr i www.vjesnik.hr, *Pristup:* 04-03-2010
- [12] Financijska agencija: *Dostupno na:* <http://www.fina.hr/Default.aspx?art=9437&sec=1419> (04/2010), *Pristup:* 04-2010
- [13] Nacionalno vijeće za konkurentnost: Preporuke za povećanje konkurentnosti – Stručna skupina: *Jačanje malih i srednjih poduzeća*, Radni materijal, Zagreb, 2003., *Dostupno na:* <http://www.nvk.multilink.hr/dokumenti.asp>, *Pristup:* 10-10-2006

Photo 018. Old VW Beetle / „Buba“